

Knihovny Ukrajíně. Tipy pro knihovníky, pedagogy, rodiče i děti.

Radka Eismannová

Je začátek dubna, když pro vás připravujeme tento článek. Uplynula již dlouhá doba od začátku války na Ukrajině. Doba dlouhá i tady v komfortních podmínkách. Jak nekonečně dlouhá musí být pro děti a rodiče na cestě?

Knihovny si kladou za cíl být místem setkávání, místem přístupu k informacím, ale i klidnou oázou, kde mohou uprchlíci třeba jen tak pobýt, posedět v klidu. I takový prostor je zpočátku uprchlíkům třeba nabídnout. Je úžasné vidět, že mnoho knihoven napříč Českem se aktivně podílí na pomoci, vymýšlí program pro ukrajinské děti, organizuje kurzy češtiny, snaží se propojit například s krajskými centry pro integraci cizinců, nabízí členství v knihovně zdarma, snaží se zorientovat v možné pomoci uprchlíkům v různých oblastech (zaregistrování, kontaktování úřadu práce, shánění volných míst ve školách aj.).

Proto není divu, že jen pár hodin po uveřejnění nápadu pana ředitele Městské knihovny Blansko Lukáše Dlapy o místě, kde by se shromažďovaly materiály pro práci s ukrajinskými dětmi, tato sdílená platforma vznikla. Myšlenky se totiž chopila Lenka Hanzlíková z Městské knihovny v Praze a Martin Krčál, vedoucí vývojového týmu centrálního portálu Knihovny.cz[1] Moravské zemské knihovny v Brně, který zajišťuje technickou realizaci webu. Konkrétní podobu tak získal **projekt Knihovny Ukrajíně** na adrese [Ukrajina.knihovny.cz](https://ukrajina.knihovny.cz) [2].

Na počátku to mělo být místo, kde se budou shromažďovat materiály, jež mohou knihovníci využít pro ukrajinské děti, postupně pak vznikla online setkání pro všechny, koho toto téma zajímá. Nyní se k nám dostávají zajímavé tipy, které třídíme a postupně uveřejňujeme a aktualizujeme. Parametrem pro sdílené informace je, že jsou dostupné zdarma, vhodné pro děti a politicky neutrální.

V části Další zdroje jsou pak uveřejňovány weby sdružené pomoci a také tipy, jak pomoci dětem zvládat pocity ohledně války. Zdroje ale využijete i při komunikaci s českými dětmi, jejichž pocity jsou mnohdy také zmatené, pocity jistoty jsou značně nahlodány. Nápomocný materiál připravilo centrum Locika,[3] k dispozici je i dvojjazyčných **20 vzkazů pro lidi, kteří prožívají traumata**. Ale ruku na srdce, tenhle plakát si můžete vylepit i ve své kanceláři, vždyť stejné pocity beznaděje mohou přepadat i dospěláky. Je v pořádku se někdy cítit mizerně, je v pořádku o tom mluvit. A je skvělé pomáhat právě tak, jak je v našich silách. Možná i v tom může být projekt Knihovny Ukrajíně posilující. Knihovny mohou sdílet své zkušenosti, ale i slabá místa, vzájemně se obohacovat a přicházet na další nápady, které se hodí právě pro jejich konkrétní situaci.

Dále je tu sekce primárně pro knihovníky, která připomíná již dříve publikované materiály, jako je např. brožura Knihovnického institutu *Interkulturní knihovnictví* o oblasti zabývající se poskytováním knihovnických služeb v kulturně a jazykově různorodé společnosti. Jádrem oboru je podpora nově příchozích, ale v nejšířším slova smyslu jde o služby pro všechny obyvatele kulturně a jazykově rozmanitého světa. Za zmínku jistě stojí i sdílení zkušeností v rámci Co dokáže knihovna?[4] nebo Inkluzivní škola[5] od společnosti Meta.

Je dobré připomínat si, že existuje již mnoho skvělých materiálů a organizací, které se začleňováním zabývají, a že nemusíte vše vytvářet sami od začátku. V sekci Materiály jsou ke stažení pohádky, ukrajinské knížky pro děti – mnohdy roztríděné podle témat (dalo k dispozici ukrajinské nakladatelství Starý lev) –, dále ukrajinské učebnice pro 1.–11. třídu, mnoho pracovních listů, odkazů na hry, překlady pravidel deskových her, omalovánky či podklady pro výuku češtiny. Rovněž vzdělávací podklady, jako jsou Ukrajina na školách od Post Bellum či metodické materiály zaměřené na globální rozvojové vzdělávání od organizace ADRA. Mnoho dalších materiálů vytvořili autoři jako okamžitou reakci na nucený odchod Ukrajinců z jejich rodné země... Odkazy na tyto i další naleznete v sekci Materiály, jež je přeložena i do ukrajinštiny. Od 16. března se konají středeční online setkání (v době, kdy píšeme tento příspěvek, se setkáváme pravidelně, do budoucna se bude frekvence snižovat s ambicí aktualizovat web a potkávat se nad konkrétními akcemi či sdílením nových zkušeností). Konají-li se aktuálně setkání, zjistíte na záložce webu nazvané Inspirace. Přidat se můžete libovolně dle svých možností k poslechu nebo se zapojit aktivně. Na každé setkání se snažíme přinášet kratičké příspěvky k zamyšlení či aktualitky (např. přístup k informacím a jeho další vývoj, evropský kvalifikační pas uprchlíka), osvěžit zdroje, které již existují a je dobré je znovu připomenout (např. Bookstart – S knížkou do života). Ze setkání pořizujeme zápis se zdroji k prohlédnutí přímo u programu setkání. Cennou částí webu se staly také tzv. Záznamy o aktivitě pomoci pro Ukrajince. Knihovny zde sdílejí své konkrétní zkušenosti. V této části tak najdete zprávy o kurzech češtiny pro cizince od Městské knihovny Blansko, která se inspirovala ve Vsetíně, její tipy na nábor nových lektorů či propojení na centra pro cizince. Další tipy k učení češtiny přidávají z Městské knihovny Sedlčany. Adaptační dětský

klub zase vytvořili v Městské knihovně v Lounech. Zkušenosti s organizováním dopoledne pro rodiny s dětmi sdílí Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové. Soubor těchto i dalších tipů, včetně kontaktních osob, najdete v sekci Inspirace. Chcete-li využít zkušenosti u vás, neváhejte se zeptat.

Pocity mnohých zúčastněných vystihují slova ředitelky Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem, paní Jany Linhartové: „*Cítím se dobře v tom, když mohu pomáhat druhým a nemusím myslet na hrůzy, které se dějí kousek od nás...*“ Mnoho spolupracovníků si také uvědomuje potřebu nezapomínat na české čtenáře a návštěvníky knihoven, věnují tedy neméně své energie právě jim. Na mnoha místech se daří propojovat české a ukrajinské návštěvníky – velkou inspirací jsou děti a teenageři, pro které neexistuje jazyková bariéra. Věříme, že se podaří odstranit i další bariéry, které nutí jednoho člověka smýšlet o druhém jako o méněcenném, a dokonce použít násilí. Vzděláním a péčí se k odstranění bariér snad můžeme přiblížit.

Web by nefungoval bez interakce s knihovnami napříč republikou a bez ochoty knihovníků i dalších lidí podělit se o své přístupy, nápady. Všem patří náš dík. Prozkoumáte portál [Ukrajina.knihovny.cz](https://ukrajina.knihovny.cz) i vy?

Kontakt na autorku: radka.eismannova@mlp.cz

Grafika: Pixaby.com

[1] <https://www.knihovny.cz/>

[2] <https://ukrajina.knihovny.cz/>

[3] <https://www.detstvibeznasili.cz/novinky/jak-mluvit-s-detmi-o-valce>

[4] <https://codokaze.knihovna.cz/>

[5] <https://inkluzivniskola.cz/faq/>